

M.A. (Part-I) (Old) Examination
SANSKRIT
Paper—III
Darshan (Philosophy)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

(तर्कसंग्रहः)

1. (A) अधोलिखितेषु केषामपि त्रयाणां सप्रकरणं विवरणं लिखत :— 18
- (1) एतद्दूषणत्रयरहितो धर्मो लक्षणम्।
 - (2) अतो नवद्रव्यणीति सिद्धम्।
 - (3) सव्यभिचारोऽनैकान्तिकः।
 - (4) इन्द्रियार्थसन्निकर्षजन्यज्ञानं प्रत्यक्षम्।
 - (5) परामर्शजन्यं ज्ञानमनुमितिः।
- (B) टिप्पणीद्वयं लिखत :— 12
- (1) कर्म
 - (2) आत्मा
 - (3) पक्षधर्मता
 - (4) कारणं त्रिविधम्
 - (5) प्रमास्वरूपम्
2. 'अभावः' इत्यस्मिन् विषये निबन्धं लिखत। 10

अथवा

शब्दप्रमाणं सविस्तरं विशदयत।

(वेदान्तसारः)

3. (A) अधोलिखितेषु केषामपि त्रयाणां सप्रकरणं विवरणं विधेयम् :— 12
- (1) असर्पभूतेऽख्यौ सर्पारोपवद्वस्तुन्यवस्त्वा रोपोऽध्वारोपः।
 - (2) सूक्ष्मशरीराणि सप्तदशावयवानि लिङ्गशरीराणि।
 - (3) स्वस्वेतरद्वितीयांशैर्योजनात्पञ्च पञ्चते।
 - (4) अतत्त्वतोऽन्यथाप्रथा विवर्त इत्युदाहृतः।
 - (5) समाधिस्तूक्तः सविकल्पक एव।
- (B) टिप्पणीद्वयं लिखत :— 8
- (1) पञ्चकोशाः
 - (2) साधनचतुष्टयम्
 - (3) अपवादः
 - (4) अवस्थात्रयम्
 - (5) जीवन्मुक्तः।

अथवा

‘तत्त्वमसि’ इत्येतत् महावाक्यं स्पष्टयत ।

(सांख्यकारिका)

5. (A) कारिकात्रयं विवृणुत . —

15

- (1) दृष्टवदानुश्रविकः स ह्यविशुद्धिक्षयातिशययुक्तः ।
तद्विपरीतः श्रेयान् व्यक्ताव्यवतर्जविज्ञानात् ।।
- (2) सामान्यतस्तु दृष्टादतीन्द्रियणां प्रतीतिरनुमाणात् ।
तस्मादपि चासिद्धं परोक्षमाप्तागमात् सिद्धम् ।।
- (3) प्रीत्यप्रीतिविषादात्मकाः प्रकृताः प्रवृत्तिनियमार्थाः ।
अन्योन्याभिभवाश्रयजननमियुगावृत्तयश्च गुणाः ।।
- (4) वैराग्यात् प्रकृतिलयः संसारो भवति राजसाद्भागात् ।
ऐश्वर्यादविधातो, विपर्ययात् ताद्वेपर्यासः ।।
- (5) सम्यग्ज्ञानाधिगमाद् धर्मादीनामकारणप्राप्तौ ।
तिष्ठति संस्कारवशाच्चक्रभ्रमिवद् धृतशरीरः ।।

(B) टिप्पणीत्रयं लिखत :—

15

- (1) नत्कार्यवादः
- (2) प्रकृतिस्वरूपम्
- (3) महत्
- (4) त्रिविधप्रमाणम्
- (5) दुःखत्रयम्